

מדינת ישראל
משרד החינוך

ראמ"ה
הרשות הארצית
למדידה והערכה בחינוך

המזכירות הפדגוגית

עברית

משימה בהבעה בכתב

לכיתה ד

הנחיות למורה

א
ב
ג
ד

הנחיות להעברת משימת הכתיבה לכיתה ד ולבדיקתה¹

משימת הכתיבה שלהלן היא משימת המשך למבחן החיצוני בעברית, והיא משמשת להערכה פנימית של יכולת הכתיבה של התלמידים. המשימה מבוססת על הסיפור שהתלמידים קראו במבחן החיצוני, ולכן מוצע להעביר אותה מספר ימים אחרי המבחן. חוברות הטקסטים יעמדו לרשות בית הספר, ויש להנחות את התלמידים לקרוא את הסיפור שוב בסמוך לביצוע המשימה. אפשר להשתמש בחוברות הטקסטים גם תוך כדי ביצוע משימת הכתיבה. המשימה מתוכננת כך שמרבית התלמידים יוכלו לסיים אותה בתוך כשעה, אך חשוב לתת ארכה לתלמידים שזקוקים לה כדי שיוכלו לכתוב בנינוחות. מומלץ אם כן, לתכנן את העברת המשימה (כולל קריאה חוזרת של הטקסט וביצוע המשימה) במהלך שיעור כפול.

משימת הכתיבה פותחה בזיקה הדוקה לתוכנית הלימודים בחינוך הלשוני בעברית בדומה לכלי הערכת הכתיבה בכיתות ב ולפי גישת ההערכה המעצבת, כלומר המידע שיתקבל מביצועי התלמידים במשימת הכתיבה ישמש את המורים לצורך תכנון ההוראה לקידומם.

מוצע כי לפני ביצוע משימת הכתיבה תערוך המורה² [שיחה מטרימה](#) עם התלמידים. בסיום הכתיבה תיעשה הערכה באמצעות [מחווון כתיבה](#) שפותח גם הוא ברוח ההערכה המעצבת, והוא מהווה המשך למחווון בכלי לכיתות ב. לאחר שהמורה תעריך את הטקסט שכתב התלמיד³ באמצעות המחווון, מומלץ לערוך [מפגש משוב](#) עם התלמיד.

תהליך הערכת הכתיבה מתחיל בהתבוננות בתלמיד – באופן שבו הוא ניגש לכתיבה ובאופן שבו הוא מתנהל במהלך הכתיבה, וממשיך בהערכת הטקסט שהתלמיד כתב. ההתבוננות באופן הכתיבה מרחיבה את נקודת המבט ואת המידע שיש בידי המורה על התלמיד ככותב, והיא מתאפשרת משום שמשימת הכתיבה היא פנימית.

במרכז מחווון הכתיבה עומדת הערכת הטקסט שהתלמיד כתב, והיא נעשית בשני אופנים המשלימים זה את זה: האחד – ההתרשמות של המורה כקוראת מן **הטקסט השלם** שכתב התלמיד; האחר – הערכת הטקסט לפי **ממדי ההערכה** המקובלים: הערכת התוכן, המבנה והלשון. במחווון הכתיבה יש שאלות מנחות, המכוונות את המורה כיצד לנתח את הטקסט לפי ממדים שונים. לשאלות המנחות נלווה סולם הערכה של שלוש או ארבע רמות ביצוע, המסייע למורה למקם את יכולת הכתיבה בין הרמה הנמוכה ובין הרמה המיטבית. חשוב להדגיש שהרמות בסולם אינן עומדות בפני עצמן ללא תיאור מילולי המלווה אותן. ההערכה באמצעות המחווון מסתיימת ב**סיכום הערכה**, שמאפשר למורה לזהות את נקודות החוזק ואת הנקודות לחיזוק בכתיבת התלמיד. הסיכום ישמש את המורה לשתי מטרות משלימות: (1) תכנון תוכנית עבודה עתידית ותכנון ההוראה. (2) תכנון שיחת המשוב עם התלמיד.

¹ הכנת חוברת זו התבססה על המדריך למורה של המבדק בכתיבה לכיתה ב שפותח על ידי ראמ"ה (רשות ארצית למדידה והערכה בחינוך), המזכירות הפדגוגית (הפיקוח על הוראת העברית) והמינהל הפדגוגי (האגף לחינוך יסודי). למידע תיאורטי על רכישת הכתיבה והרחבות נוספות מומלץ לעיין במדריך למורה של המבדק המפורסם באתר ראמ"ה.

² ההתייחסות למורה היא בלשון "נקבה" אך מכוונת לשני המינים.

³ ההתייחסות לתלמיד היא בלשון "זכר" אך מכוונת לשני המינים.

שיחה מטרימה

מטרתה של השיחה המטרימה היא לסייע לתלמיד לתכנן את הכתיבה לפני שהוא ניגש לכתוב, כדי שיגיע מוכן לכתיבה. השיח על מה שקרא ועל המשך הכתיבה יסייעו לו להעלות רעיונות לכתיבה ולארגן אותם.

משימת הכתיבה קשורה בסיפור שהתלמידים קראו לכן במהלך השיחה המטרימה יש לאפשר להם להיזכר בעלילה של הסיפור, בהקדמה לסיפור ובדמויות המתוארות בסיפור. התלמידים יכולים לקרוא את הסיפור שוב לפני השיחה המטרימה או במהלכה (בקריאה אישית שקטה או בהקראה) כדי להיזכר בפרטים אלה. במהלך השיחה כדאי להיזכר בכללי הכתיבה, כגון סימני פיסוק נכונים וכתב יד ברור.

השיחה המטרימה תתקיים בכיתה, בסמוך לכתיבה של התלמידים או לפני, במליאה או בקבוצות קטנות. באופן טבעי, התלמידים ייחשפו לרעיונות או לחלקי רעיונות שיעלו בשיח הכיתתי, כך שרעיונות אלה או קצתם עשויים להשתלב בטקסטים של התלמידים. אף על פי כן, צפוי שהטקסטים שיכתבו התלמידים יהיו אישיים ושונים זה מזה, ויאפשרו להעריך את רמת הכתיבה של כל אחד מהם.

במהלך השיחה המטרימה חשוב שהמורה תהיה קשובה לתגובותיהם של התלמידים: לאופן ההקשבה לשיחה, למידת המעורבות בה, למידת ההבנה של תוכן השיחה (לפי הרלוונטיות של התשובות) ולאינטראקציה של התלמידים עם חבריהם לכיתה. מומלץ לתעד בקצרה את התנהלות השיחה, כגון "התלמידה הייתה פעילה בשיחה והציעה רעיונות"; "התלמיד לא היה מעורב בשיחה", ולכתוב את המידע בחלק הראשון במחווון "התבוננות על הכותב/ת".

רוב התלמידים יוכלו לכתוב את הטקסט מתוך הישענות על רכיבי התוכן שעלו בשיחה המטרימה בכיתה, אך ייתכן שחלקם יזדקקו לתיווך נוסף הנוגע להבנת המשימה או להתנעת תהליך הכתיבה או לכתיבה עצמה. המורה תתבונן בתלמידים גם **במהלך הכתיבה**, ותאתר את אלה המתמהמהים זמן רב מדי בלי לכתוב, או את אלה הפונים אליה ואומרים שאינם יודעים מה לכתוב או שאינם יודעים איך להתחיל לכתוב. אפשר להציע לתלמידים אלה לספר תחילה בעל-פה את הרעיון שלהם לסיפור, ולאחר מכן לבקש מהם לכתוב אותו. במקרים אלה התיווך יכול להיעשות בדרך פרטנית, או בקבוצה אם יש כמה תלמידים הזקוקים לסיוע. כדאי לערוך תצפית ותיעוד קצר על אופן התמודדותם של התלמידים שהזדקקו לעזרה במשימה (מידת הריכוז שלהם במטלה, מידת הביטחון שלהם בביצוע המשימה, מידת הבנתם את המשימה, בקשת עזרה). במקרה שנדרשה התערבות כדי להניע את התלמיד לכתוב, כדאי לתעד גם את סוג ההתערבות, כלומר מה עזר לתלמיד להתחיל לכתוב או מה עזר לו להמשיך לכתוב. מידע זה יסייע למורה בהערכה לפי המחווון, ויאפשר לה להמשיך ולמלא את החלק הראשון במחווון "התבוננות על הכותב/ת". מידע זה ישמש גם לבניית תשתית לתוכנית העבודה.

הערכה באמצעות המחווון

כדי להעריך את תוצרי הכתיבה של התלמידים, יש להשתמש במחווון להערכה. המחווון נועד לאפיין את יכולות הכתיבה של כל תלמיד ולהבחין ברמות הכתיבה השונות בכיתה, והוא פותח כך שהוא מאפשר גמישות ומרחב לשיקול הדעת של המורה. מצורפות בזה דוגמאות לניתוח כתיבת תלמידים המוערכות לפי המחווון. מומלץ לכתוב את ההערכה על גבי המחווון ולהשאיר את הטקסט שכתב התלמיד ללא הערות.

מבנה המחווון

במחווון חמישה חלקים. להלן הסבר על כל אחד מן החלקים.

1. התבוננות על הכותב/ת

מלבד הערכת הטקסט שעל הדף, מוצע כי המורה תתבונן **בתהליך הכתיבה** של התלמיד. בחלק זה של המחווון כדאי לתאר את תהליך הכתיבה בשלבי העבודה השונים: בשלב שבו המורה מציגה את משימת הכתיבה, בשיחה המטרימה הכיתתית או הקבוצתית לקראת הכתיבה ובמהלך הכתיבה.

בחלק זה כדאי להתייחס להיבטים רגשיים שעולים בתהליך הכתיבה (רגשות חיוביים, כמו מוטיבציה, תחושת מסוגלות והתלהבות, ורגשות שליליים כמו חשש, אדישות ושעמום) ולהיבטים ניהוליים הבאים לידי ביטוי בדרך ההתארגנות של התלמיד למשימה (יכולת התכנון של הכתיבה, החשיבה המקדימה, הבקרה העצמית והיכולת לעכב תגובה המספקת חלון זמן לחשיבה, להעלאת רעיונות, להתלבטות ולתכנון). בחלק זה כדאי להיעזר בתיעוד שערכתן במהלך השיחה המטרימה ובמהלך הכתיבה על אופן ההתמודדות של מי שהזדקק לעזרה, לאיזו תמיכה הוא נזקק בהכנה לקראת הכתיבה ובזמן הכתיבה (למשל עידוד פרטני, שאלות מכוונות או פיגומים נוספים כמו רכיבי תוכן).

2. התרשמות כללית מהטקסט

חלק זה של המחווון מוקדש להתרשמות אישית של המורה בעקבות קריאת הטקסט **בשלמותו**. לתגובה הכללית שהטקסט מעורר במורה כקוראת יש ערך רב בצד התובנות המתקבלות מההערכה לפי ממדים. הטקסט השלם שכתב התלמיד משקף גם משהו מדמותו והוא בעל משמעות בעיניו. המורה כקוראת תשאל את עצמה: האם הטקסט מובן? מה מיוחד בו? האם הוא מעורר עניין? האם יש דבר הבולט בטקסט ובאופן כתיבתו (למשל רעיון, אורך הטקסט, הלשון)? לעיתים נדרשת קריאה חוזרת בטקסט של התלמיד כדי להבין היטב את כוונותיו ואת רעיונותיו.

אם הטקסט אינו עוסק בנושא המשימה או אינו מתאים למאפייני הסוגה הנדרשת, כדאי לציין זאת ולהעריכו לפי הממדים שבמחווון. בשיחת המשלב עם התלמיד חשוב לנסות ולהבין מדוע לא כתב בנושא, מה היה הגורם לכך (למשל חוסר הבנת המשימה או היעדר עניין בסיפור). לאחר מכן אפשר להציע לו לכתוב שוב טקסט שמתאים למשימה.

3. תוכן הטקסט ומבנה הטקסט

3. א. איכות התוכן

החלק הזה של המחווון עוסק בתוכן של הטקסט ובעושר הרעיוני שלו. הם עשויים לבוא לידי ביטוי בדרכים שונות: במגוון רעיונות הקשורים זה לזה, ברעיון מפורט אחד, בתיאורים המפייחים חיים וצבע בנושא, ברגשותיו ובעמדותיו של התלמיד הכותב ועוד.

טקסט הכתוב כסיפור והתוכן שלו מפותח היטב מכיל את הרכיבים שלהלן (לאו דווקא בסדר הזה):

- רקע (אם רלוונטי) המציג את הפרטים הרלוונטיים להבנת הסיפור: הדמויות, המקום, זמן ההתרחשות;
- עלילה: תיאור ההתרחשות והאירועים בסיפור;
- מאפיינים פנימיים של הדמויות: מחשבות, רגשות ורצונות.

כמו כן יש לבדוק בחלק זה של המחווון התאמה למשימה: סיום הסיפור בנקודה שבה מתחיל הקטע מהספר "לסי חוזרת הביתה", כלומר הגעתה של לסי לשלולית. אם התלמיד לא סיים כך את הסיפור שלו, יש לציין זאת.

3. ב. לכידות וקישוריות

החלק הזה של המחווון עוסק בלכידות הטקסט ובקישוריות הטקסט. טקסט לכיד הוא טקסט הממוקד בנושא המרכזי, הרעיונות שבו משרתים את נושא הטקסט ואת מטרתו, ויש ביניהם קשר תוכני הגיוני וברור. פגיעה בלכידות הטקסט עשויה לבוא לידי ביטוי בחוסר ארגון, למשל סטיות מהנושא, דילוגים וחזרות.

בטקסט מקושר היטב חלקי הטקסט מקושרים במילות קישור או באמצעי קישוריות אחרים, למשל מאזכרים, מילים נרדפות או חלופות סגנוניות.

4. לשון הטקסט

4. א. תחביר ודקדוק

החלק הזה של המחווון עוסק ברכיבים הנוגעים לתקינות התחביר והדקדוק של הטקסט:

- מבנה המשפטים תקין.
- צורות הריבוי של שם העצם תקינות, למשל "דבורים", "דליים", "חצרות".
- צורות הסמיכות תקינות:
- ה"א הידיעה, למשל "מכונת הכביסה" (ולא: "המכונת כביסה"), "בגד הים" (ולא: "הבגד ים").
- ריבוי הסמיכות, למשל "בתי כנסת", "שנות בצורת".
- שם המספר תקין, למשל "שלושה ילדים", "שלוש ילדות", "שלושת הילדים".

- יש התאם דקדוקי במין ובמספר:
- בין שם העצם ובין הפועל, למשל "המים זרמו" (ולא: "זרם הרבה מים")
- בין שם העצם ובין שם התואר, למשל "צומת מסוכן" (ולא: "צומת מסוכנת")
- בין שם העצם ובין הכינוי המאזכר אותו, למשל "הבנות הן" (ולא: "הבנות הם").
- מילות היחס המצטרפות לפועל תקינות, למשל "איחר לרכבת" (ולא: "איחר את הרכבת").

4. ב. פיסוק

לפי תוכנית הלימודים התלמידים בכיתה ד צריכים להכיר את תפקידיהם של הסימנים **נקודה, סימן שאלה, נקודתיים, מירכאות וסימן קריאה** ולהשתמש בהם כראוי בטקסט כתוב. בחלק זה של המחון יש לסמן באיזו מידה השימוש בסימני הפיסוק האלה נכון בטקסט.

4. ג. אוצר מילים

חלק זה במחון עוסק באוצר המילים בטקסט, כלומר עד כמה אוצר המילים בטקסט הוא עשיר ומגוון, השימוש במילים מדויק והאם נעשה שימוש בלשון המתאימה לטקסט כתוב (משלב לשוני) ולתוכן של הטקסט.

4. ד. כתיב

- יש לתת את הדעת למספר שגיאות הכתיב ביחס לאורך הטקסט, וכן לאפיין את סוגי השגיאות בטקסט, למשל:
- שגיאה במילים שכיחות או בשורשים נפוצים לעומת שגיאה במילים או בשורשים נדירים;
  - שגיאות ברכיבים דקדוקיים כמו שימוש שגוי במוספיות בסוף מילה (כמו תוספת "ה" בגוף שני ממין זכר) או שימוש שגוי בתחליות (כמו שגיאה באותיות אית"ן בעתיד);
  - שגיאות כמו הוספה או החלפה שגויה של אותיות שעשויות לפגום בהבנת הטקסט;
  - שגיאות במילים הומופוניות, כלומר מילים שונות משמעות וכתיב אך שוות צליל.

הערות:

- שגיאת כתיב חוזרת תיחשב שגיאת כתיב אחת.
- אין הכרח לכתוב לפי כללי הכתיב המלא (הכתיב חסר הניקוד).

לאחר התבוננות מעמיקה בטקסט ובתפקוד התלמיד בעת הכתיבה, יש בידי המורה מידע רב. חלק ה"סיכום" מוביל את המורה חזרה לתלמיד הכותב, והוא מסייע למורה בשני היבטים: (1) כבסיס **לתוכנית עבודה** לצורך תכנון המשך ההוראה, (2) כהכנה לקראת **שיחת המשוב** עם התלמיד בנוגע לטקסט שכתב ובנוגע לכתיבה בכלל.

5. א. לקראת תוכנית עבודה: נקודות החוזק והנקודות לחיזוק

למורה יש תפקיד בעידוד התלמיד לפתח את יכולתו להתבטא באמצעות כתיבה בהתאם לכישוריו ולצרכיו. בחלק זה של המחווה המורה כותבת את נקודות החוזק ואת הנקודות לחיזוק של התלמיד כפי שעלו מתוך התבוננות בתלמיד ובטקסט שיצר במשימת הכתיבה הנוכחית. יש לזכור שמאפייני טקסט אחד של התלמיד אינם משקפים את יכולת הכתיבה הכוללת שלו, ולכן יש לבחון את ההיבטים הללו גם בטקסטים אחרים. בכיתות שבהן יש תלקיט כתיבה לתלמידים, משימה זו היא אחת מרצף משימות הכתיבה שבאמצעותן אפשר ללמוד על היכולות של התלמיד בכתיבה. יתרה מזאת, הכתיבה במשימה זו היא כתיבה נרטיבית, ויש תוצרי כתיבה נוספים במגוון סוגות המהווים תשתית רחבה לתוכנית העבודה לתלמידים.

ההיכרות הקרובה עם נקודות החוזק ועם הנקודות לחיזוק של התלמיד ככותב היא הבסיס הטוב ביותר לבניית תוכנית עבודה להמשך ההתנסות בכתיבה. בתכנון ההוראה יש לזכור שהתפתחות הכתיבה היא איטית, אישית, מורכבת, ולרוב אינה ליניארית. צריך לחזור על דברים שנלמדו בעבר ולהתאים את ההוראה למקום שהתלמיד נמצא בו. חשוב שבתוכנית העבודה יהיו רכיבים הנראים לעין בטקסטים, וגם היבטים רגשיים כמו זהות התלמיד ככותב ותחושת המסוגלות שלו. בחלק זה של המחווה חשוב להדגיש את נקודות החוזק של התלמידים, ולבחור **עד שתי נקודות** לחיזוק לקראת בניית תוכנית העבודה.

5. ב. לקראת שיחת משוב

בחלק הזה במחווה המורה כותבת דברים שהייתה רוצה לשאול את התלמיד או לומר לו בעקבות קריאת הטקסט שכתב, ובעקבות ההתבוננות בתלמיד בזמן ההכנה לקראת הכתיבה ובמהלכה. יש לפתוח את החלק הזה בהתייחסות לנקודות החוזק של התלמיד, ואת נקודות החיזוק לנסח בשפה המקדמת את הכתיבה של התלמיד ולא באופן המדגיש את מה שחסר בה. חשוב שהמורה תפעל בשיקול דעת ותבחר את הנושאים לשיחה ביחד עם התלמיד, כך שתאפשר הדדיות בשיחה ובהצבת המטרות להמשך.

שיחת משוב עם התלמיד

שיחת המשוב נערכת לאחר שהמורה העריכה באמצעות המחווון את הטקסט שכתב התלמיד. בעקבות ההערכה מתקיים שיח רפלקטיבי בין המורה ובין התלמיד שבו שלושה רכיבים:

משוב העוסק בטקסט שהתלמיד כתב;

התבוננות עצמית בחוויה הסובייקטיבית של התלמיד ככותב;

הכוונה הבאה לידי ביטוי בהצבת מטרות אישיות של התלמיד.

השיח הרפלקטיבי מקדם תהליכי הערכה המבוססים על התבוננות מעמיקה רב-ממדית ועל דיאלוג, ומטרותיו הן אלה:

- מתן משוב על הטקסט שהתלמיד כתב;
- הגברת המודעות של התלמיד ליכולותיו ולתחומים שבהם הוא יכול להתפתח;
- חיזוק הקשר בין המורה לתלמיד – המורה נוכחת בשיח הן כקוראת הן כדמות אמפתית, קשובה ומנחה;
- הצבת מטרות אישיות להמשך הדרך – בשיח הרפלקטיבי התלמיד הופך להיות שותף למטרות הלמידה ומודע להן.

הנחיות למורה לניהול שיחת המשוב

הכנת התלמידים: התלמידים צריכים לדעת מראש על מפגש השיח. חשוב שהמורה תסביר לתלמידיה שבמפגש זה הם יוכלו להתבונן יחד על הטקסט ולשוחח על החוויה האישית שלהם בזמן הכתיבה.

הערכת הטקסט: המורה תעריך את הטקסטים באמצעות המחווון. היא לא תסמן דבר על הטקסט הכתוב של התלמיד וגם לא תכתוב ציון.

ניהול השיח הרפלקטיבי – המפגש עם התלמיד: המורה יכולה לבחור אם לתת משוב בעל-פה או לתת משוב בכתב, לפי יכולות התלמיד ולפי מידת התיווך הנדרשת לו.

- חשוב שיהיה מקום בולט לחוויה האישית של המורה כקוראת הטקסט, כנקודת מוצא למשוב.
  - חשוב שהמורה תשקף את נקודות החוזק שהבחינה בהן אצל התלמיד, ותשקול אם צריך להציע לו הצעות לשיפור הטקסט. כדאי להתחיל במשוב חיובי ולהציג את הדברים היפים בכתיבת התלמיד כפי שהמורה מילאה במחווון.
  - כדאי להציג נקודות בכתיבתו של התלמיד שנדרש בהן שיפור, לא יותר מנקודה אחת או שתיים. חשוב לעשות זאת במידה, באופן שאינו מציף ובהתאמה ליכולת של התלמיד להכיל את המשוב (ייתכן שיהיה פער בין הדברים שנכתבו במחווון ובין הדברים שהמורה תבחר לומר לתלמיד). אפשר לחזור עם התלמיד לטקסט שכתב ולהציג לפניו דוגמאות. כדאי לבדוק עם התלמיד שהמשוב המקדם אכן ברור לו, אפשר באמצעות שאלות כגון: למה תשים לב בפעם הבאה בכתיבתך? מה תעשה אחרת בפעם הבאה שתכתוב סיפור?
  - בשיחת המשוב תחזק המורה את המודעות של התלמיד לנמען, ותפנה את תשומת לבו לבהירות התוכן, לעניין שהוא מעורר אצל הקורא וגם למידת הצורך בהרחבתו ובהעשרתו.
  - לשון המשוב צריכה להיות מובנת וידידותית לתלמיד, רצוי להימנע משימוש במונחים המובאים מעולם השיח המקצועי של המורה כאשר אלה אינם תורמים לקידום התלמיד.
  - רצוי להימנע מאמירות המדגישות חסרונות ומאמירות המנוסחות על דרך השלילה. דוגמאות לאמירות המבטאות הערכה מרוככת ורגישה:
"הטקסט נגמר מהר מדי, רציתי להמשיך לקרוא עוד" – בתגובה לטקסט קצר.
"הייתי רוצה לדעת יותר על החוויות של לסי לפני שהגיעה לשלולית" – בתגובה לתוכן שאינו מפותח או בתגובה לתיאור מצומצם.
  - אפשר לבקש מהתלמיד הבהרה לגבי דברים בטקסט שלא היו ברורים בעת קריאת הטקסט.
  - כדאי לאפשר לתלמיד לבטא את מה שמפריע לו בכתיבתו.
  - בסיום השיחה כדאי לתעד בקצרה את תשובות התלמיד בדגש על המטרות האישיות שלו. מידע זה יוכל לסייע בשלב מאוחר יותר בתכנון ההתערבות המותאמת.
- הצבת מטרות ויעדים:** חשוב לדון במטרות שהתלמיד בחר וגם במטרות שהמורה הציבה, ולנסות להגיע להסכמה. חלק זה הוא הכנה לקראת בניית תהליכי התערבות.

דוגמאות לניתוח טקסטים שכתבו תלמידים

תוכן הטקסט ומבנה הטקסט

- התוכן מצומצם
- התוכן מפותח מעט
- התוכן מפותח
- התוכן מפותח היטב

איכות התוכן

באיזו מידה התוכן מפותח?
 – אפשר להעריך היבטים אלה: רקע (אם רלוונטי), עלילה (תיאור ההתרחשות והאירועים) ומאפיינים פנימיים של הדמויות (מחשבות, רגשות ורצונות).

העלילה מפתחת היטב בעזרת קשרי סיבה (המתארים מה גרם אלסי לצאת למסע, וכיצד צלחה את המכשולים שבדרך עד הסוף הטוב – פגישה המחודשת עם ג'ו). נוסף על כך יש בסיפור תיאור הרגשות והמחשבות של אלסי בנוגע לקשיים שנקרו בדרכה: היא לא התלהבה, היא הייתה עצובה, היא לא ידעה מה מחכה לה, היא שמחה שמצאה את ג'ו.

- הטקסט אינו לכיד ואינו מקושר
- חלק מהטקסט לכיד ומקושר
- רוב הטקסט לכיד ומקושר
- הטקסט לכיד ומקושר

לכידות וקישוריות

באיזו מידה הטקסט לכיד?
 – באיזו מידה הקשר בין הרעיונות הגיוני וברור?
 – באיזו מידה הרעיונות משרתים את נושא הטקסט ואת מטרתו?
 – באיזו מידה אפשר לעקוב אחרי המבנה הלוגי של הטקסט?
 באיזו מידה הטקסט מקושר?
 – באיזו מידה אמצעי הקישור (למשל מילות קישור, מאזכרים, מילים נרדפות וחלופות סגנוניות) תקינים, השימוש בהם מדויק?

כל הסיפור עוסק במסע של אלסי. הוא לכיד, ורצף האירועים שבו הגיוני וברור. כל הסיפור כתוב בלזמן עבר, וזינין הזמן שבו מתאיימים ומקדמים את הסיפור ("הגיעה הלילה", "הלכה יומא ולילה", "עד שהיא ראתה את הבית של ג'ו", "אבל ג'ו בדיוק יצא").
 הסיפור מקושר היטב במילות קישור ("כשלסי הגיעה", "ואז החליטה", "אבל בכל זאת"), השימוש במאזכרים מושלם ("היא", "הם"), והשימוש במילות יחס בטנייה תקין ("עצרו לה", "קילחו אותה", "תענלה לאכול ושחררו אותה").

לשון הטקסט

- יש שגיאות תחביריות ודקדוקיות רבות
- התחביר והדקדוק תקינים באופן חלקי
- התחביר והדקדוק תקינים ברובם
- התחביר והדקדוק תקינים

תחביר ודקדוק

באיזו מידה התחביר והדקדוק תקינים?
 – באיזו מידה מבנה המשפטים תקין?
 – באיזו מידה צורת הריבוי וצורת הסמיכות תקינות?
 – באיזו מידה ההתאם הדקדוקי במין ובמספר תקין?
 – באיזו מידה שם המספר תקין?
 – באיזו מידה מילות היחס תקינות?

המשפטים תקינים מבחינה דקדוקית, והמבנים התחביריים אופייניים לכתיבת סיפור ("ואז החליטה אלסי").
 יש מעט שגיאות במילות היחס ("סיפרה לו את המסע" צריך להיות: "על המסע, ושהוא ראה את אלסי" צריך להיות: "וכשהוא ראה את אלסי, ושמסיימה לאכול" צריך להיות: "וכשסיימה לאכול").

- אין סימני פיסוק כלל
- יש מעט סימני פיסוק, או השימוש בהם אינו תקין
- השימוש בסימני הפיסוק תקין במידה חלקית
- השימוש בסימני הפיסוק תקין ברוב הטקסט

פיסוק

באיזו מידה השימוש בסימני הפיסוק שלהלן תקין: נקודה, סימן שאלה, נקודתיים, מירכאות וסימן קריאה?

ברוב הסיפור אין סימני פיסוק מתאימים. יש נקודה רק בסוף של שני משפטי הפתיחה.

אוצר מילים אוצר המילים עשיר, מגוון ומדויק אוצר המילים בסיסי ואינו מדויק דיו אוצר המילים דל או אינו מדויק

באיזו מידה אוצר המילים בטקסט עשיר, מגוון ומדויק?
באיזו מידה משלב הלשון מתאים לטקסט כתוב ולתוכן הטקסט?

אוצר המילים עשיר ומגוון ("התלהבה", "מסע ארוך ומפרך", "הולדה הקודר", "יומם ולילה", "התקדמה בריצה אל האופק", "ליבו קרן מאושר"). רוב הסיפור כתוב במשלב לשון בינוני-גבוה ומתאים לטקסט כתוב. עם זאת יש גם מילים האופייניות ללשון הדיבור ("מלא תכנונים", "קיבלה מכתי", "באה לדפוק").

כתיב אין שגיאות כתיב, או יש שגיאת כתיב אחת יש מעט שגיאות כתיב יש שגיאות כתיב רבות, והן פוגמות בקריאות

באיזו מידה הטקסט כתוב ללא שגיאות כתיב?
באיזו מידה יש, למשל, שגיאות הכתיב האלה?
אלה השגיאות:
– שגיאה במילים שכיחות לעומת מילים נדירות;
– שגיאה ברכיבים דקדוקיים;
– הוספת אותיות או החלפתן;
– שגיאות במילים הומופוניות.

אין שגיאות כתיב, חוץ מאשר בצירוף "הגיע הולדה" (צריך להיות: הגיע הולדה), שגיאה ברכיב דקדוקי במערכת הפועל.

הערות:

- שגיאת כתיב חוזרת תיחשב שגיאת כתיב אחת.
- אין הכרח לכתוב לפי כללי הכתיב המלא (הכתיב חסר הניקוד).

5 סיכום

לקראת תוכנית עבודה: נקודות החוזק והנקודות לחיזוק

מה הן נקודות החוזק בכתובה שיש לשמר ולעודד?
מה הן הנקודות בכתובה שיש לחזק ולפתח (רצוי לבחור שתי נקודות מרכזיות)?

נקודת חוזק: התמיכה הפנימה שליטה במאפייני הכתיבה של טקסט סיפורי: עלילת הסיפור מפתחת ועשירה בתיאורים. הסיפור לכיד, ורובו כתוב במשלב לשון בינוני-גבוה, ההולם את הסוגה.

נקודת לחיזוק: יש לחזק את אופן השימוש בסימני פיסוק בסיפור ואת אופן כתיבת הסיום כך שינאים למשימה.

לקראת שיחת משב

דברים שהיית רוצה להגיד לתלמיד/ה או לשאול אותו/אותה בעקבות קריאת הטקסט ועל סמך הגישה שלו/שלה לכתובה.

אומר לתלמידה שהסיפור שכתבה היה מעניין מאוד ושנהנית לקרוא אותו. אומר לה גם שהיא תיארה את הדרך שעברה לסי את תחושותיה יפה ובכירור. אשבח את אוצר המילים שלה, אך אסב את תשומת ליבה לשימוש בלשון דיבור לצד השימוש בלשון גבוהה. נוסף על כך אסב את תשומת ליבה לסיים שכתבה – הסיום היה צריך לעסוק בהגעה לשלילית, שם התחיל הסיפור המקורי. לבסוף אבקש מהתלמידה לקרוא את הסיפור שוב ולנסות להוסיף בו סימני פיסוק במקומות המתאימים.

דוגמה 2

עסי' פתעלעלע דע' ופחמ'ט'ע' אכזור א'י'ו. ל'פ'יא פתע'י'ע' א'ת פ'א'ס'ע'. ב'ד'ר'ך פ'יא ח'ל'ב'ה ו'א'ו א'י'ך א'י'ן א'ת'ע'ל'ע'ל'ת ד'ע'ו ו'פ'יא פ'ר'ג'י'ל'ה פ'ח'ד ל'פ'יא ע'א ת'ר'א'פ ל'וב א'ת' ג'ו' ב'ד'ר'ך פ'יא ר'א'ת'נ'ה ב'ן א'ד'ם ל'ק'ר'א'ו ע'ו מ'ל'ג פ'וא נ'ת'ן ע'ו א'ו'כ'ט ו'ל'ת'י'ב ו'ד'ב'ר'י'ם ע'א'ס'ע' א'ח'ר'י ז'ב' פ'יא נ'ת'ק'ע ב'ל'י'ח ק'ו'צ'י'ם ו'א'ז פ'ג'ו'ן ל'מ'ע' א'ו'ת'נ'ה ו'פ'ח'מ'י'ט' ע'ב'א'ו ע'ל'צ'ו'ר ע'ב' פ'וא פ'ו'צ'י'א ע'ב' א'ת פ'ק'ו'ץ ו'ח'ב'ל ע'ב' א'ת פ'ש'ב'ע' ב'י'נ'ת'י'ם פ'יא פ'ת'ע'ל'ע'ל'ה ד'ע'ו ו'פ'יא פ'מ'ל'י'כ'ה ב'א'ס'ע' פ'ע'כ'ב' ו'פ'ע'כ'ב' ו'פ'ע'כ'ב' ו'פ'א מ'צ'א'ב א'ו'ת'ן ו'ב'ס'ו'ף פ'יא פ'ת'ע'ל'ע'ל'ה ב'ל'ע'ז'ו'י'ת.

1 התבוננות על הכותבת

ה'ת'ל'מ'י'ד ה'ש'ת'ת'ו' ב'ש'י'ח'ה ה'מ'ט'ר'י'מ'ה. א'ו'מ'נ'ם ה'וא ל'א ת'ר'ם ר'ע'י'ו'נ'ת, א'ך ה'י'ה ק'ש'ו'ב ל'ד'ב'ר'י א'ח'ר'י'ם. ה'וא כ'ת'ב ק'ש'ט'ל' ו'ב'ב'י'ט'ח'ו'ן.

אפשר להעריך לפי השאלות המנחות האלה:

• האם התלמיד/ה השתתף/השתתפה בשיחה לקראת הכתיבה (למשל הקשיב/ה, התעניין/התעניינה בה)?

• איך ניגש/ה התלמיד/ה לכתיבה ואיך התנהג/ה בזמן הכתיבה (למשל בביטחון, בהתלהבות, בחשש, בחוסר רצון)?

2 התרשמות כללית מהטקסט

ה'ס'י'פ'ו'ר מ'ע'י'י'ן, ו'ה'ר'ע'י'ו'נ'ת ב'נ'ג'ע' ל'א'מ'ס'ע' ש'ל א'ס'י מ'ק'ו'ר'י'י'ם. ה'א'י'ר'ו'ע'י'ם ב'ד'ר'כ'ה ש'ל א'ס'י מ'ת'נ'א'ר'י'ם ב'ר'צ'ו', ו'י'ש ה'ת'פ'ת'י'ח'ו'ת ב'ל'ו'ן.

אפשר להעריך לפי השאלות המנחות האלה:

• באיזו מידה הרשים אותך הטקסט (למשל עורר עניין, סקרן, ריגש, הפתיע)?

• האם יש דבר הבולט בטקסט ובאופן כתיבתו (למשל רעיון, אורך הטקסט, הלשון)?

• האם הטקסט כתוב לפי מאפייני הסוגה הנדרשת ולפי נושא המשימה?

הערה: אם הטקסט אינו עוסק בנושא הנדרש, יש לתעד זאת ב"התרשמות כללית מהטקסט" ולהעריך אותו לפי הקריטריונים בהמשך המחון.

כעת יש להעריך את הקריטריונים שלהלן, כל קריטריון בנפרד ובאופן בלתי תלוי בהתרשמות הכללית.

תוכן הטקסט ומבנה הטקסט

- התוכן מצומצם
- התוכן מפותח מעט
- התוכן מפותח
- התוכן מפותח היטב

איכות התוכן

באיזו מידה התוכן מפותח?
 – אפשר להעריך היבטים אלה: רקע (אם רלוונטי), עלילה (תיאור ההתרחשות והאירועים) ומאפיינים פנימיים של הדמויות (מחשבות, רגשות ורצונות).

בתחילת הסיפור מתוארת הסיבה ליציאתה של לסי לאמסע, געגועיה לג'ו, ומתואר גם החשש שלא תראה אותו שוב. לאחר מכן מתוארים אירועים שונים בדרכה של לסי, אך התאורים אינם מפורטים דיים. לקראת סוף הסיפור אין פירוט של האירועים, אלא המשפט הזה: "הלכה והלכה [...] ובסוף היא התעלפה בשלוותה [...]".

- הטקסט אינו לכיד ואינו מקושר
- חלק מהטקסט לכיד ומקושר
- רוב הטקסט לכיד ומקושר
- הטקסט לכיד ומקושר

לכידות וקישוריות

באיזו מידה הטקסט לכיד?
 – באיזו מידה הקשר בין הרעיונות הגיוני וברור?
 – באיזו מידה הרעיונות משרתים את נושא הטקסט ואת מטרתו?
 – באיזו מידה אפשר לעקוב אחרי המבנה הלוגי של הטקסט?

הסיפור לכיד ומקושר: האירועים בדרכה של לסי אל ג'ו מתוארים ברצף, והקשר בין האירועים הגיוני וברור.

אמצעי הקישור מאוּנֵים: כינוי ג'ו ("אני", "היא", "הוא"), מילות יחס בנטייה (לחזור אליו", "הגן שמע אמתה", "החליט לבוא לעזור לה") וציוני זמן ("בינתיים", "אחרי זה", "ואז", "בסוף").

באיזו מידה הטקסט מקושר?
 – באיזו מידה אמצעי הקישור (למשל מילות קישור, מאזכרים, מילים נרדפות וחלופות סגנוניות) תקינים, והשימוש בהם מדויק?

לשון הטקסט

- יש שגיאות תחביריות ודקדוקיות רבות
- התחביר והדקדוק תקינים באופן חלקי
- התחביר והדקדוק תקינים ברובם
- התחביר והדקדוק תקינים

תחביר ודקדוק

באיזו מידה התחביר והדקדוק תקינים?
 – באיזו מידה מבנה המשפטים תקין?
 – באיזו מידה צורת הריבוי וצורת הסמיכות תקינות?
 – באיזו מידה ההתאם הדקדוקי במין ובמספר תקין?
 – באיזו מידה שם המספר תקין?
 – באיזו מידה מילות היחס תקינות?

רוב התחביר תקין, לרבות כינוי הג'ו בדיבור ישיר ("בדרך היא חשבה וואו איך אני מתגעגעת לג'ו [...]"). האירועים מתוארים בזמן עבר, ואילו תיאור הרגשות והמחשבות של לסי הוא בזמן הווה ("וואו איך אני מתגעגעת לג'ו [...]") ובזמן עתיד ("הרגישה פחד שהיא לא תראה שוב את ג'ו"). יש מעט שגיאות בהתאם הדקדוקי ("ענ לו" צריך להיות: ענ לה, "עקע" צריך להיות: עקעה), ויש שגיאה במילות יחס ("שהיא התחילה" צריך להיות: כשהיא התחילה).

- אין סימני פיסוק כלל
- יש מעט סימני פיסוק, או השימוש בהם אינו תקין
- השימוש בסימני הפיסוק תקין במידה חלקית
- השימוש בסימני הפיסוק תקין ברוב הטקסט

פיסוק

באיזו מידה השימוש בסימני הפיסוק שלהלן תקין: נקודה, סימן שאלה, נקודתיים, מירכאות וסימן קריאה?

יש מעט סימני פיסוק: יש נקודה בסוף המשפט הראשון ובסוף הסיפור. אין צורך בנקודה שבאמצע המשפט השני ("שהיא התחילה את המסע"). כמו כן אין מירכאות ונקודתיים בדיבור ישיר.

אוצר מילים אוצר המילים עשיר, מגוון ומדויק אוצר המילים בסיסי ואינו מדויק דיו אוצר המילים דל או אינו מדויק

באיזו מידה אוצר המילים בטקסט עשיר, מגוון ומדויק? באיזו מידה משלב הלשון מתאים לטקסט כתוב ולתוכן הטקסט?

אוצר המילים בסיסי, ומשלב הלשון מתאים לסיפור. באזכור המחשבה של לסי יש שימוש הולם להלן דיבור ("וואו איך אני מתגעגעת לזו").

כתיב אין שגיאות כתיב, או יש שגיאת כתיב אחת יש מעט שגיאות כתיב יש שגיאות כתיב רבות, והן פוגמות בקריאות

באיזו מידה הטקסט כתוב ללא שגיאות כתיב? באיזו מידה יש, למשל, שגיאות הכתיב האלה?

אין שגיאות כתיב.

אלה השגיאות:
 – שגיאה במילים שכיחות לעומת מילים נדירות;
 – שגיאה ברכיבים דקדוקיים;
 – הוספת אותיות או החלפתן;
 – שגיאות במילים הומופוניות.

הערות:

- שגיאת כתיב חוזרת תיחשב שגיאת כתיב אחת.
- אין הכרח לכתוב לפי כללי הכתיב המלא (הכתיב חסר הניקוד).

5 סיכום

לקראת תוכנית עבודה: נקודות החוזק והנקודות לחיזוק

מה הן נקודות החוזק בכתובה שיש לשמר ולעודד?

נקודות חוזק: הסיפור יצירתי ומקורי, הוא לכיד ומקושר היטב, ואין שגיאות כתיב.

מה הן הנקודות בכתובה שיש לחזק ולפתח (רצוי לבחור שתי נקודות מרכזיות)?

נקודות לחיזוק: יש לפתח את תיאור האירועים ולחזק את אופן השימוש בסימני פיסוק.

לקראת שיחת משב

דברים שהיית רוצה להגיד לתלמיד/ה או לשאול אותו/אותה בעקבות קריאת הטקסט ועל סמך הגישה שלו/שלה לכתובה.

אומר לתלמיד שנהנית לקרוא את הסיפור שכתב על האירועים שקרו לסי עד שהגיעה לשלולית, ואשבח את היצירתיות שלו ואת תיאורי הרגשות והתחושות בסיפור. אעודד אותו להרחיב את תיאור האירועים, למשל בעזרת השאלה "מה קרה לסי בפגישה עם משה או עם הגנן?". לבסוף אסביר לתלמיד שהיעדר סימני פיסוק פוגם בקריאות הסיפור, ויחד ננסה לחשוב היכן ראוי להוסיף סימני פיסוק.

דוגמה 3

ד"ר יצחק ארנסט, וליג'ה רחבה ור'ה לם מהוג תירס ור'ה נאבדד התנג במהוג ר'ה אתח'רד ל'רד כ' ר'ג'ילר רבודד ור'ר'כר למר את ר'ר'ר'ות ור'וא ר'ר'ג ר'ר'קבות ר'ר'ר'ות ואז ר'וא מצד את ד"ר ר'וא נתן ד'אוב'כ ור'לר'תת ור'נ'ונ כצת ור'ר' ר'ר'ג'ילר ר'נג ואז ד"ר ר'מל'כר ר'מסר, ור'ר' ר'מל'כר את ר'מסר ור'ר' ר'ג'י'ר ל'ר'ר ור'ר' ר'את אוב'כ ר'ר'ה ד'א י'רד ל'מ מ' ר'אוב'כ ר'ר' ור'ר' א'ר'כר'ר ור'ר'כר'ר וא'ר'כר'ר ואז ר'ר' ר'את' ר'ומ'ר ד"ר ר'ת'ר' ר'ר'ג'ילר ר'מד ג'ר'ד מ'אוד ר'ר'ה ר'וא א'ר'ר' ר'ר'כר'ר ר'ר'כר ד'א א'כפ'ת ר'י א'נ' ל'ר'כ'ר ר'ל'ר'ר' ל'א'נ' י'ג'ר ד'ג' ור'ר' נ'ר'ח'ר ור'ר' נ'כ'ר ר'ק ר'ג'ר' ל'א'י ר'צת ד'אג'ר' א'ר'י ד"ר נ'כ'ר'ר ר'ר' א'ר'כ'ר ר'וא ר'כ'ר ר'ר'ר'ר'ר' ור'כ'ר ר'ר' ור'ר' ר'ת'ר'ר'ר'.

1 התבוננות על הכותב/ת

התאודיה השתתפה בשיחה המטרימה: היא הקשיבה לחבריה ותרמה מרעיונותיה. היא כתבה את הסיפור בשטף ללא הפסקות או התקטיונות.

- אפשר להעריך לפי השאלות המנחות האלה:
- האם התלמיד/ה השתתף/השתתפה בשיחה לקראת הכתיבה (למשל הקשיב/ה, התעניין/התעניינה בה)?
- איך ניגש/ה התלמיד/ה לכתיבה ואיך התנהג/ה בזמן הכתיבה (למשל בביטחון, בהתלהבות, בחשש, בחוסר רצון)?

2 התרשמות כללית מהטקסט

התחילת הסיפור לסי יוצאת ארנסט ונתקלת בקשיים. רוב האירועים בדרכה הם מכשולים: מבוך תירס, מפגש עם פומה וקרבת בינה. תיאור המפגש עם הפומה מותח: יש בו תיאור של הרגשת פחד ושל ההחלטה להילחם בפומה. הרצון של ארנסט לנצח כדי לפגוש את ג'ו מאיר את דמותה ככוכבת אמיצה ונחושה, ומעלה חיזוק אצל הקורא.

- אפשר להעריך לפי השאלות המנחות האלה:
- באיזו מידה הרשים אותך הטקסט (למשל עורר עניין, סקרן, ריגש, הפתיע)?
- האם יש דבר הבולט בטקסט ובאופן כתיבתו (למשל רעיון, אורך הטקסט, הלשון)?
- האם הטקסט כתוב לפי מאפייני הסוגה הנדרשת ולפי נושא המשימה?

הערה: אם הטקסט אינו עוסק בנושא הנדרש, יש לתעד זאת ב"התרשמות כללית מהטקסט" ולהעריך אותו לפי הקריטריונים בהמשך המחון.

קעת יש להעריך את הקריטריונים שלהלן, כל קריטריון בנפרד ובאופן בלתי תלוי בהתרשמות הכללית.

תוכן הטקסט ומבנה הטקסט

- התוכן מצומצם
- התוכן מפותח מעט
- התוכן מפותח
- התוכן מפותח היטב

איכות התוכן

באיזו מידה התוכן מפותח?
 – אפשר להעריך היבטים אלה: רקע (אם רלוונטי), עלילה (תיאור ההתרחשות והאירועים) ומאפיינים פנימיים של הדמויות (מחשבות, רגשות ורצונות).

התוכן בסיפור מפתח וריבוי האירועים מדגיש את הקשיים הרבים בדרכה של לסי. כמו כן יש בסיפור תיאור נרחב של הרגשות של לסי ושל המחשבות שלה.

- הטקסט אינו לכיד ואינו מקושר
- חלק מהטקסט לכיד ומקושר
- רוב הטקסט לכיד ומקושר
- הטקסט לכיד ומקושר

לכידות וקישוריות

באיזו מידה הטקסט לכיד?
 – באיזו מידה הקשר בין הרעיונות הגיוני וברור?
 – באיזו מידה הרעיונות משרתים את נושא הטקסט ואת מטרתו?
 – באיזו מידה אפשר לעקוב אחרי המבנה הלוגי של הטקסט?
 באיזו מידה הטקסט מקושר?
 – באיזו מידה אמצעי הקישור (למשל מילות קישור, מאזכרים, מילים נרדפות וחלופות סגנוניות) תקינים, והשימוש בהם מדויק?

הסיפור לכיד: כל האירועים שבו עוסקים במסע של לסי ובקורותיה בדרך. אין פערי מידע בסיפור. הסיפור מקושר, אך מילות הקישור אינן מאוונות (יש חזרה רבה על 'ו' החיבור ועל המילה "ואז"). יש כינוי גוף ("היא", "הוא") ומילות יחס בנטייה ("אמרה להצמא").

לשון הטקסט

- יש שגיאות תחביריות ודקדוקיות רבות
- התחביר והדקדוק תקינים באופן חלקי
- התחביר והדקדוק תקינים ברובם
- התחביר והדקדוק תקינים

תחביר ודקדוק

באיזו מידה התחביר והדקדוק תקינים?
 – באיזו מידה מבנה המשפטים תקין?
 – באיזו מידה צורת הריבוי וצורת הסמיכות תקינות?
 – באיזו מידה ההתאם הדקדוקי במין ובמספר תקין?
 – באיזו מידה שם המספר תקין?
 – באיזו מידה מילות היחס תקינות?

המשפטים קצרים יחסית ורובם תקינים. הסיפור כתוב בלזן עבר, והדיבור הפנימי של לסי כתוב בלזן עתיד, בהתאם להתרחשות בסיפור ("אני עלזתם בשביל שאני יגיה לג'ו").

- אין סימני פיסוק כלל
- יש מעט סימני פיסוק, או השימוש בהם אינו תקין
- השימוש בסימני הפיסוק תקין במידה חלקית
- השימוש בסימני הפיסוק תקין ברוב הטקסט

פיסוק

באיזו מידה השימוש בסימני הפיסוק שלהלן תקין: נקודה, סימן שאלה, נקודתיים, מירכאות וסימן קריאה?

יש מעט סימני פיסוק: שני פסיקים ושתי נקודות. היעדר סימני פיסוק מקשה את הקריאה.

אוצר מילים אוצר המילים עשיר, מגוון ומדויק אוצר המילים בסיסי ואינו מדויק דיו אוצר המילים דל או אינו מדויק

באיזו מידה אוצר המילים בטקסט עשיר, מגוון ומדויק?
באיזו מידה משלב הלשון מתאים לטקסט כתוב ולתוכן הטקסט?

משלב הלשון בינוני-גבוה, יש בו מילים גם ממשלב לשון גבוה יותר (חווה, איכר, ליל, הלך בעקבות הרגישה אבודה), והוא מתאים לטקסט כתוב.

כתיב אין שגיאות כתיב, או יש שגיאת כתיב אחת יש מעט שגיאות כתיב יש שגיאות כתיב רבות, והן פוגמות בקריאות

באיזו מידה הטקסט כתוב ללא שגיאות כתיב?
באיזו מידה יש, למשל, שגיאות הכתיב האלה?

יש שגיאות כתיב רבות מאוד, לכן קשה לפענח את הכתוב. חלק מהשגיאות הן במילים שכיחות: "עִיגִיה" (צריך להיות: הגִיעָה), "הבודה" (צריך להיות: אבודה), "כצת" (צריך להיות: קצת), "איתכברה" (צריך להיות: התקרבה), "נצכה" (צריך להיות: נצחה), וחלק מהשגיאות הן ברכיבים דקדוקיים של מערכת הפועל: "רצת" (צריך להיות: רצתה), "ראת" (צריך להיות: ראתה), "עלמס" (צריך להיות: אלמס), "אתחילה" (צריך להיות: התחילה).

אלה השגיאות:
– שגיאה במילים שכיחות לעומת מילים נדירות;
– שגיאה ברכיבים דקדוקיים;
– הוספת אותיות או החלפתן;
– שגיאות במילים הומופוניות.

הערות:

- שגיאת כתיב חוזרת תיחשב שגיאת כתיב אחת.
- אין הכרח לכתוב לפי כללי הכתיב המלא (הכתיב חסר הניקוד).

5 סיכום

לקראת תוכנית עבודה: נקודות החוזק והנקודות לחיזוק

מה הן נקודות החוזק בכתובה שיש לשמר ולעודד?
מה הן הנקודות בכתובה שיש לחזק ולפתח (רצוי לבחור שתי נקודות מרכזיות)?

נקודת חוזק: התמיכה כתבה סיפור יצירתי ומעניין. הסיפור מפתח, לכיד והולם את הסוגה הנדרשת ואת משלב הלשון הנדרש.

נקודת לחיזוק: יש לחזק את אופן השימוש בסימני הפיסוק, לתרגל כתיב (שגיאות) ולהתמקד במילים ובמוספיות שכיחות. לאור שיבושי הכתיב שאינם אוסיניים לגיל, כדאי לבדוק את הכתיבה גם בתוצרי כתיבה אחרים של התלמידה ולשקול להיעזר באבחנה של איש מקצוע מתחום לקויית שפה או קנינות תקשורת.

לקראת שיחת משב

דברים שהיית רוצה להגיד לתלמיד/ה או לשאול אותו/אותה בעקבות קריאת הטקסט ועל סמך הגישה שלו/שלה לכתובה.

בתחילת השיחה אשבח את התמיכה ואומר לה שתואר הקרב של לסי בפומה הפתיע אותי מאוד, היה מעניין ומרגש. כמו כן אומר לה שפירוט הרגשות והתחושות עזר לי לחוש את הקשר הקרוב בין לסי ובין ג'ו. בהמשך השיחה אדבר עם התלמידה על שגיאות הכתיב בסיפור שכתבה. אבחר שורש של מילה ששגתה התמיכה בכתובתה, ואבקש ממנה לומר מילים ממשפחת המילים של אותה מילה. נכתוב אותן יחד ואסב את תשומת ליבה לשורש החוזר בכל הנטיית. ננסה על כך בהצדמניות אחרות נערגל את השימוש בסימני פיסוק.

דוגמה 4

דסי פחדה לצאת למסלול בצהר אבד פיא פייתת חייבת כדי לראות לוב את ג' ואת פוריו דסי יצא למסלול ופיא לרהר לילות קלים וארוכים ולא פיב דב אובל ומיל דלתות ואיפב לילון אבד פיו אנלים טובים לעצרו דב ונתנו דב לילון לידב אחד ופיו אנלים לנתנו דב אובל דאכוב ומיל דלתות ולצרו דב למסלול ופיא פתעלגלג דג' ולמלשה לסו ופיא כב רצתה דפג'ל דלס ולנוח

1 התבוננות על הכותבת

התאיידה הייתה שקטה מאוד בשיחה המטרימה ולא השתתפה בה כלל. היא התקשתה למצוא רעיונות לכתיבה, עצרה את כתיבתה פעמים רבות ונראה שהייתה מהוססת.

אפשר להעריך לפי השאלות המנחות האלה:

האם התלמיד/ה השתתף/השתתפה בשיחה לקראת הכתיבה (למשל הקשיב/ה, התעניין/התעניינה בה)?

איך ניגשה התלמיד/ה לכתיבה ואיך התנהג/ה בזמן הכתיבה (למשל בביטחון, בהתלהבות, בחשש, בחוסר רצון)?

2 התרשמות כללית מהטקסט

יש בסיפור תיאור מרגש של המסע של לסי. רצו האירועים ממילש את הרעיון שהמסע של לסי ארוך וקשה. עם זאת אין פירוט של האירועים, לכן מתעוררת השאלה מה קרה ללסי במסע.

אפשר להעריך לפי השאלות המנחות האלה:

באיזו מידה הרשים אותך הטקסט (למשל עורר עניין, סקרן, ריגש, הפתיע)?

האם יש דבר הבולט בטקסט ובאופן כתיבתו (למשל רעיון, אורך הטקסט, הלשון)?

האם הטקסט כתוב לפי מאפייני הסוגה הנדרשת ולפי נושא המשימה?

הערה: אם הטקסט אינו עוסק בנושא הנדרש, יש לתעד זאת ב"התרשמות כללית מהטקסט" ולהעריך אותו לפי הקריטריונים בהמשך המחון.

קעת יש להעריך את הקריטריונים שלהלן, כל קריטריון בנפרד ובאופן בלתי תלוי

בהתרשמות הכללית.

תוכן הטקסט ומבנה הטקסט

- איכות התוכן**
- התוכן מצומצם
  - התוכן מפותח מעט
  - התוכן מפותח
  - התוכן מפותח היטב

באיזו מידה התוכן מפותח?
 – אפשר להעריך היבטים אלה: רקע (אם רלוונטי), עלילה (תיאור ההתרחשות והאירועים) ומאפיינים פנימיים של הדמויות (מחשבות, רגשות ורצונות).

תיאור המסע של לסי בלוי (הזליות היו קשים, לא היה לה אוכל או מים, אנשים שעזרו לה), והאירועים, המחשבות והרגשות של לסי אינם מפורטים. אין תיאור ההגעה של לסי לשולות בסיומ הסיפור.

- לכידות וקישוריות**
- הטקסט אינו לכיד ומקושר
  - חלק מהטקסט לכיד ומקושר
  - רוב הטקסט לכיד ומקושר
  - הטקסט לכיד ומקושר

באיזו מידה הטקסט לכיד?
 – באיזו מידה הקשר בין הרעיונות הגיוני וברור?
 – באיזו מידה הרעיונות משרתים את נושא הטקסט ואת מטרתו?
 – באיזו מידה אפשר לעקוב אחרי המבנה הלוגי של הטקסט?

הסיפור לכיד ורצף האירועים הגיוני (רצף הזמן, השתלשלות האירועים). יש כינוי גוף ("היא") ומילות יחס בלטייה ("לה", "שלו"), אך אמצעי הקישור אינם מאוונים: יש חזרה רבה על 'ו' החיבור.

באיזו מידה הטקסט מקושר?
 – באיזו מידה אמצעי הקישור (למשל מילות קישור, מאזכרים, מילים נרדפות וחלופות סגנוניות) תקינים, והשימוש בהם מדויק?

לשון הטקסט

- תחביר ודקדוק**
- יש שגיאות תחביריות ודקדוקיות רבות
  - התחביר והדקדוק תקינים באופן חלקי
  - התחביר והדקדוק תקינים ברובם
  - התחביר והדקדוק תקינים

באיזו מידה התחביר והדקדוק תקינים?
 – באיזו מידה מבנה המשפטים תקין?
 – באיזו מידה צורת הריבוי וצורת הסמיכות תקינות?
 – באיזו מידה ההתאם הדקדוקי במין ובמספר תקין?
 – באיזו מידה שם המספר תקין?
 – באיזו מידה מילות היחס תקינות?

התחביר והדקדוק תקינים לרוב, וההתאם ומילות היחס תקינים. הקישור הרב בעזרת 'ו' החיבור יוצר משפטים ארוכים ומסורבלים.

באיזו מידה השימוש בסימני הפיסוק שלהלן תקין: נקודה, סימן שאלה, נקודתיים, מירכאות וסימן קריאה?

- פיסוק**
- אין סימני פיסוק כלל
  - יש מעט סימני פיסוק, או השימוש בהם אינו תקין
  - השימוש בסימני הפיסוק תקין במידה חלקית
  - השימוש בסימני הפיסוק תקין ברוב הטקסט

אין סימני פיסוק כלל.

אוצר מילים אוצר המילים עשיר, מגוון ומדויק אוצר המילים בסיסי ואינו מדויק דיו אוצר המילים דל או אינו מדויק

אוצר המילים בסיסי, המילים אינן מאוונת, ויש חזרה על הפעלים "לאכול", "לשתות" ו"ישון".

כתיב אין שגיאות כתיב, או יש מעט שגיאות כתיב יש שגיאות כתיב רבות, והן פוגמות בקריאות

אין שגיאות כתיב.

באיזו מידה אוצר המילים בטקסט עשיר, מגוון ומדויק? באיזו מידה משלב הלשון מתאים לטקסט כתוב ולתוכן הטקסט?

באיזו מידה הטקסט כתוב ללא שגיאות כתיב? באיזו מידה יש, למשל, שגיאות הכתיב האלה? אלה השגיאות:
 – שגיאה במילים שכיחות לעומת מילים נדירות;
 – שגיאה ברכיבים דקדוקיים;
 – הוספת אותיות או החלפתן;
 – שגיאות במילים הומופוניות.

הערות:

- שגיאת כתיב חוזרת תיחשב שגיאת כתיב אחת.
- אין הכרח לכתוב לפי כללי הכתיב המלא (הכתיב חסר הניקוד).

5 סיכום

לקראת תוכנית עבודה: נקודות החוזק והנקודות לחיזוק

נקודת חוזק: הסיפור לכיד וכתוב ללא שגיאות כתיב.

נקודת לחיזוק: יש לתרגל את פיתוח הרעיונות בסיפור והרחבתם ולחזק את אופן השימוש בסימני פיסוק.

מה הן נקודות החוזק בכתובה שיש לשמר ולעודד? מה הן הנקודות בכתובה שיש לחזק ולפתח (רצוי לבחור שתי נקודות מרכזיות)?

לקראת שיחת משב

בתחילת השיחה אשאל את התלמידה מה הרגישה לקראת הכתיבה ואנסה להבין מדוע התקשתה להתחיל לכתוב. אשבח את יכולתה לכתוב סיפור שלם לפי הנדרש במשימה. לאחר מכן אעזור לה לפתח את תוכן הסיפור. אשאל אותה למה פחדה לסייג את למסע, מה קרה לה בזמן הקשים, ואילו אנשים טובים היא פגשה. ננסה על כך אלמד אותה כיצד לכתוב טיטה כדי שתוכל לרכז את כל הרעיונות שלה לפני שהיא מתחילה לכתוב.

דברים שהיית רוצה להגיד לתלמיד/ה או לשאול אותה/אותה בעקבות קריאת הטקסט ועל סמך הגישה שלו/שלה לכתובה.

דוגמה 5

עם פיתח כמכתב לט' ג'ו, ופוא אבה אותה מאוד. אך, למשלחת לא פיב כסף רה. עם פיג'ה למשלחת חדלג האקום רחוק. פיא פתגלגלג'ה לט' ופח'טיה לזכאת, למסל' כדי לחזור אט'ו. בדרך נק'ת'ה עם בקליים רה'ים, אך פיא נק'ת'ה באנלים טובים בדרך! ריג'ל'תי'ה לט' עם: כאה, לזבה, רזון, אומ'ה, מחלבות'ה לט' עם: אח איה, אני אקום ואנ'ג'ה, אני לא מותרת, אני חזב לחזור לט' ג'ו, איה נכנסים ל' קוצים בכפות, אני יכ'ל'ה, ריג'ל'תי'ה לט' ג'ו: לזבה, כאה, מחלבות'ה לט' ג'ו: אני מתגלגל'ה לט' עם, למה לזבה'תי אות'ה?

1 התבוננות על הכותבת

התלמיד לא היה פעיל בשיחה המטרימה, הוא היה מרוחק וחלומני. הוא כתב מהר יחסית ומיהר להגיש את הטקסט.

אפשר להעריך לפי השאלות המנחות האלה:

האם התלמיד/ה השתתף/השתתפה בשיחה לקראת הכתיבה (למשל הקשיב/ה, התעניין/התעניינה בה)?

איך ניגש/ה התלמיד/ה לכתיבה ואיך התנהג/ה בזמן הכתיבה (למשל בביטחון, בהתלהבות, בחשש, בחוסר רצון)?

2 התרשמות כללית מהטקסט

התלמיד העתיק את ההקדמה שבסיפור המקורי, ולאחר מכן כתב רשימות של מחשבות ושל רגשות. לפיכך נמצא רק החלק השני של הטקסט, כלומר החלק שכתב התלמיד בעצמו. הרעיונות המרכזיים שהתלמיד חשב עליהם יכולים להיות כתיבה עשירה.

אפשר להעריך לפי השאלות המנחות האלה:

באיזו מידה הרשים אותך הטקסט (למשל עורר עניין, סקרן, ריגש, הפתיע)?

האם יש דבר הבולט בטקסט ובאופן כתיבתו (למשל רעיון, אורך הטקסט, הלשון)?

האם הטקסט כתוב לפי מאפייני הסוגה הנדרשת ולפי נושא המשימה?

הערה: אם הטקסט אינו עוסק בנושא הנדרש, יש לתעד זאת ב"התרשמות כללית מהטקסט" ולהעריך אותו לפי הקריטריונים בהמשך המחון.

קעת יש להעריך את הקריטריונים שלהלן, כל קריטריון בנפרד ובאופן בלתי תלוי

בהתרשמות הכללית.

תוכן הטקסט ומבנה הטקסט

- התוכן מצומצם
- התוכן מפותח מעט
- התוכן מפותח
- התוכן מפותח היטב

איכות התוכן

באיזו מידה התוכן מפותח?
 – אפשר להעריך היבטים אלה: רקע (אם רלוונטי), עלילה (תיאור ההתרחשות והאירועים) ומאפיינים פנימיים של הדמויות (מחשבות, רגשות ורצונות).

החלק השני של הטקסט הוא רשימות של רגשות ושל מחשבות, חלק מהן מקוריות ("אני אקום ואתגר", "איה נכניס לי קוצים בכפתי").

- הטקסט אינו לכיד ואינו מקושר
- חלק מהטקסט לכיד ומקושר
- רוב הטקסט לכיד ומקושר
- הטקסט לכיד ומקושר

לכידות וקישוריות

באיזו מידה הטקסט לכיד?
 – באיזו מידה הקשר בין הרעיונות הגיוני וברור?
 – באיזו מידה הרעיונות משרתים את נושא הטקסט ואת מטרתו?
 – באיזו מידה אפשר לעקוב אחרי המבנה הלוגי של הטקסט?
 באיזו מידה הטקסט מקושר?
 – באיזו מידה אמצעי הקישור (למשל מילות קישור, מאזכרים, מילים נרדפות וחלופות סגנוניות) תקינים, השימוש בהם מדויק?

חלק מן הטקסט כתוב כאוסף של רשימות, כאשר בכל רשימה יש הכלאה ופירוט. לכן כל רשימה לכידה כשהיא לעצמה (לכידות פנימית). עם זאת אין קשר בין הרשימות, ולפיכך הטקסט אינו סיפור.

4 לשון הטקסט

- יש שגיאות תחביריות ודקדוקיות רבות
- התחביר והדקדוק תקינים באופן חלקי
- התחביר והדקדוק תקינים ברובם
- התחביר והדקדוק תקינים

תחביר ודקדוק

באיזו מידה התחביר והדקדוק תקינים?
 – באיזו מידה מבנה המשפטים תקין?
 – באיזו מידה צורת הריבוי וצורת הסמיכות תקינות?
 – באיזו מידה ההתאם הדקדוקי במין ובמספר תקין?
 – באיזו מידה שם המספר תקין?
 – באיזו מידה מילות היחס תקינות?

תחביר המשפטים תקין.

- אין סימני פיסוק כלל
- יש מעט סימני פיסוק, או השימוש בהם אינו תקין
- השימוש בסימני הפיסוק תקין במידה חלקית
- השימוש בסימני הפיסוק תקין ברוב הטקסט

פיסוק

באיזו מידה השימוש בסימני הפיסוק שלהלן תקין: נקודה, סימן שאלה, נקודתיים, מירכאות וסימן קריאה?

הפיסוק אופייני לרשימה: נקודתיים, פסיקים בין הרגשות ובין המשפטים המוסרים את המחשבות (עם זאת יש פסיק גם בסוף הרשימות – פיסוק שגוי).

אוצר מילים אוצר המילים עשיר, מגוון ומדויק אוצר המילים בסיסי ואינו מדויק דיו אוצר המילים דל או אינו מדויק

אוצר המילים בסיסי, לשון תיאור הרגשת והמחשבות היא לשון דיבור, לרבות אפיון קולות הצער והכאב ("אח", "איה").

באיזו מידה אוצר המילים בטקסט עשיר, מגוון ומדויק?
באיזו מידה משלב הלשון מתאים לטקסט כתוב ולתוכן הטקסט?

כתיב אין שגיאות כתיב, או יש שגיאת כתיב אחת יש מעט שגיאות כתיב יש שגיאות כתיב רבות, והן פוגמות בקריאות

הכתיב תקין, לרבות אותיות אית"ן ("אני אקום ואתגר").

באיזו מידה הטקסט כתוב ללא שגיאות כתיב?
באיזו מידה יש, למשל, שגיאות הכתיב האלה?
אלה השגיאות:
– שגיאה במילים שכיחות לעומת מילים נדירות;
– שגיאה ברכיבים דקדוקיים;
– הוספת אותיות או החלפתן;
– שגיאות במילים הומופוניות.

הערות:

- שגיאת כתיב חוזרת תיחשב שגיאת כתיב אחת.
- אין הכרח לכתוב לפי כללי הכתיב המלא (הכתיב חסר הניקוד).

5 סיכום

לקראת תוכנית עבודה: נקודות החוזק והנקודות לחיזוק

נקודת חוזק: לתמיד יש יכולת טובה להזדהות עם דמויות בסיפור. הוא מזהה רגשות ומבחין בינם ובין מחשבות, גם של אסיר וגם של ג'ו, באופן יצירתי. הוא כתב ללא שגיאות כתיב.

נקודת לחיזוק: יש לחזק את יכולת הכתיבה לפי הסוגה הנדרשת.

מה הן נקודות החוזק בכתובה שיש לשמר ולעודד?
מה הן הנקודות בכתובה שיש לחזק ולפתח (רצוי לבחור שתי נקודות מרכזיות)?

לקראת שיחת משוב

אשווה עם התלמיד על תחושתיו כלמן הכתיבה ואנסה להבין מדוע מיהר להגיש את המשימה. אשבח את יכולתו הטובה להבין את הרגשות ואת המחשבות של הדמויות בסיפור. לאוזר מכן אנסה להבין מדוע לא כתב סיפור: אולי לא הבין את המשימה, ואולי קלל סיבה אחרת. אבקש מהתלמיד לבצע את המשימה שוב, להשתמש במה שכתב כבטיחה ולשלב את המחשבות ואת הרגשות בעלילת הסיפור.

דברים שהיית רוצה להגיד לתלמיד/ה או לשאול אותו/אותה בעקבות קריאת הטקסט ועל סמך הגישה שלו/שלה לכתובה.

משימה בהבעה בכתב לכיתה ד

הנחיות למורה

כל הזכויות שמורות למדינת ישראל, משרד החינוך, ראמ"ה. השימוש במסמך זה, לרבות הפריטים שבו, מוגבל למטרות לימוד אישיות בלבד או להוראה ולבחינה על ידי מוסד חינוך בלבד, לפי הרשאה מפורשת למוסד חינוך באתר ראמ"ה. זכויות השימוש אינן ניתנות להעברה. חל איסור מפורש לכל שימוש מסחרי וכן לכל מטרה אחרת שאינה מסחרית. אין להעתיק, להפיץ, לעבד, להציג, לשכפל, לפרסם, להנפיק רישיון, ליצור עבודות נגזרות בין על ידי המשתמש ובין באמצעות אחר לכל מטרה או למכור פריט מפרטי המידע, התוכן, המוצרים או השירותים שמקורם במסמך זה. תוכן המבחנים, לרבות טקסט, תוכנה, תמונות, גרפיקה וכל חומר אחר המוכלל במסמך זה, מוגן על ידי זכויות יוצרים, סימני מסחר, פטנטים או זכויות יוצרים וקניין רוחני אחרות, ועל כל דין; כל זכות שאינה ניתנת במסמך זה במפורש, דינה כזכות שמורה.